

1779, 3
251
611

DE MANDATO S. C.

CONTRA

STATVM IMPERII

SVBDITIS IVRA PRISTINAE LIBERTATIS

SVB SPECIE REGALIVM

DETRAHENTEM

A CAMERA IMPERIALI

HAVD · DECERNENDO

SVB INITIVM LECTIONVM HYBERNARVM

A N. M D C C E X X I X

COMMENTATVR

IOANNES FRIDERICVS HAEBERLIN

IVR. D. ET P. P. E.

HELMSTADII

LITERIS VIDVAE H. P. D. SCHNORRII ACAD. TYPOGR.

BEI MANDETO S. C.

STATVM IMPERII

SUBDITIS IVRA PRISTINAE LIBERTATIS

SVM SPECIE REGALIVM

DEPRAVANTEM

A CAMERA IMPERIALI

HAB. DECREMENNO

SVM INIIVM ELECTIVVM HIBERNIVM

A. M. MCCCLXXIX

COMMENTARIVM

IOHANNES FRIEDRICHUS HALLERIVS

AVR. B. DE T. R.

WÜRZBURG

INSTITVTIO H. A. F. P. H. A. C. A. D. P. R. A. E. S. S. A. E.

§. I.

Institui ratio.

Quantus sit in *Camera imperiali* abusus *Mandatorum S. C.*, non solum iam variis scriptis probaverunt viri eruditi (a), sed etiam quotidiana Augusti huius Tribunalis praxis docet. Cum enim *Processus Mandati S. C.* sit facillimus, et aetori quam maxime favorabilis modus, ius suum in iudicio prosequendi: *Camerae imperialis causarum Patroni* allaborare solent, ut actionem coram summo hocce iudicio ventilandam, ad unum vel alterum quatuor *Mandatorum S. C.* casuum, qualificent. Quae vero cum ita sint, *Cameram imperialem* in decernendis *Mandatis S. C.* non satis cautam esse posse, quisque iurisprudentiae Cameralis peritus fatebitur. At enim vero ii, quibus contigit, summum hocce Tribunal adire, litesque paullo penitius cognoscere quae ibi ventilantur, adserere non erubescunt, quod quamvis sagacitatem aequae ac in omni iuris parte peritiam perillustrium huius Archidicasterii Assessorum laudent, tamen quandoque in causis quibusdam *Mandata S. C.* dari soleant, quae vero talia *Mandata* non admittunt, si rem secundum rigorem legum imperii meriamur. Ne id temere dixisse videar, e re mea erit, id quodam exemplo confirmare. Nimirum anno huius saeculi 46 decretum erat a *Camera imperiali*, ad instantiam *Pagi Magistrorum Communitatis Spadensis*, contra *Cameram rationariam Leodiensem et Conductorem la Tour*, praeviis litteris in et contra informatoris, *Mandatum* de non turbando in possessione hauriendi et vendendi aquas Spadenses modo haecenus visita-

A 2

ro,

(a) Insuper omnium evolvi potest *Heynr. Cocceii* *diss. de abusu mandatorum S. C.*

IV

to, nec via facti sed iuris procedendi S. C. Si quod scario dicere licet, tantum abest, ut haec sententia mihi arri-deat, ut potius rationes, puto, non contemnendae animo infideant, quae me movent, ut credam, *Mandatum S. C.* in dicta causa dari non potuisse. Meum igitur esse opinor, si meditationem, cui tu benevole lector consulas, tecum communicem, de *Mandato S. C.* contra Statum Imperii, subditis iura pristinae libertatis sub specie regalium detrahentem, a *Camera Imp.* haud decernendo. Ut vero in proponendo argumento meo eo meliori ordine procedam, quaedam de regalibus praemittam, dein vero an et quomodo a Subditis acquiri possint, et denique quid, si ad instantiam Subditorum de regalium possessione lis coram *Camera Imp.* movetur, decernendum sit, disquiram.

§. II

Quid sint regalia et quomodo dividantur demonstratur.

Omnium vero primum inquirendum erit, quid sub nomine regalium veniat. Si SIXTINVM (b) si alios iuris et publici, et privati doctores consulas: deprehendes, eos omnes in eo convenire, ut regalia describant, quod sint, iura, illi qui Superiorem non recognoscit, vel cui, concessione aut praescriptione, consuetudineve quaesita sunt, ad salutem et decus reipublicae tuendum, comperentia. Quam definitionem et vel ea propter ratam habeo mihi que acceptam, quod altera laudatae definitionis pars, status imperii nostri, qui Caesarem tamquam Superiorem suum agnoscunt, et quorum regalia, maxima ex parte ex iure non scripto et privilegiis Caesareis deducenda sunt, potissimum concernit. Haec vero iura iterum, vti cuicumque iurium non plane imperito constat, ad modum inter se differunt. Alia enim eius sunt indolis, ut non nisi a summo in republica Imperante possideri ac exerceri queant. Haec essentialia, immo quandoque maiestatica iura, ea propter vocare, mos est, quoniam ipsum regimen reipublicae et digni-

(b) de regalibus L. I. C. I. no. 14.

V
dignitatem Imperantis concernunt. Alia vero, licet sua natura quidem a subditis possideri possint, regulariter tamen, Principi ad sustentationem suam et onera reipublicae ferenda, sunt assignata, et haec quia reditus fisci ex iis augentur, et iura fisci vocantur, plerumque vero regalium accidentalium denominatione veniunt. Cum regalia essentialia sive maiestatica, vti ius circa sacra, legum ferendarum, belli et pacis aliaque, iam sua natura, a nemine quam a summo in republica Imperante, possideri ac exerceri possunt, de iis Principi nullam litem a subditis moveri posse, iam per se patet. Quum vero id in regalibus accidentalibus secus sit, et de eorum possessione ac exercitio Principi facile lis moveri possit, de illis prout instituti ratio suadet, iam paullo uberius mihi agendum erit.

§. III.

Generales quaedam de regalibus accidentalibus regulae praemittuntur, et in specie disquiruntur, an generatim in Germania determinari possit, quibus in rebus et iuribus regalia consistant et quantum sit eorum numerus.

Vt salus reipublicae communis, quantum fieri potest, promoveatur, et Princeps seu summus in republica Imperans, suo defungi valeat officio, sumtus illi haud modicos esse faciendos, res ipsa loquitur. De reditibus ergo certis, seu proventibus, Principi provisum sit, necesse est. In quibusnam vero rebus, reditus illi Principi ad sustentandam dignitatem constituendi, quae hunc in finem iura, quae res in specie atque individuo in reipublicae proprietatem transcribendae, ex ipsa supremae potestatis essentia determinata non sunt, sed admodum in eo mores ac iura territoriorum Germaniae variant. In quibusdam enim Imperii nostri provinciis, iura nonnulla regalibus adnumerantur, quae alibi in proprietate privatorum sunt constituta, sic v. c. in Bavariae ducatu ius coquendi cerevisiam albam regalibus accensetur, alibi ius

VI

vinu aduſi inter regalia referuntur, quae iura vero in quamplurimis Germaniae provinciis, cuiusque privato, ex hoc vitae genere victum quaerenti, competunt. Eiusmodi vero regalia vnius territorii ad aliud applicare, et specioso hocce praetextu, iura longe quaesita ſubditorum violare, omnino iniquum eſſe puto. Cum tamen interſit civitatis, ne Principis dignitas contemptui pateat, vulgus vero eandem aestimet ex iis, quae in oculos incurſunt, praeterea etiam ſuſtentatio militis perpetui aliarumque in reipublicae commodum ac vtilitatem ſpectantium impenſarum, aucto rerum pretio, quotidie creſcant, numerum regalium nonnumquam augere, ſaepe ipſa ſalus publica ſuadet. Ne vero in exigendis novis regalibus, Imperantes limites iuſti et aequi transgrediantur, ſalus publica in conſtitutione novorum regalium ſequentes a Principe bono ac iuſto exigit regulas: 1) vt potiffimum illae tantum res in proprietatem Principis tranſcribantur, quibus facilius carere poſſunt ſubditi (c); 2) vt vel civium aut ordinum eos repraeſentantium voluntarius accedat conſenſus, vel ſi deficit, ſtatuſ publici conſervatio, et congrua ſummo reipublicae Capiti ſuſtentatio, aliaeve ex vtilitate communi de promptae rationes id ſuadent (d), quibus ſervatis querelae ſubditorum de ſuperiore omnino inanes atque inutilis redduntur.

§. IV.

Argumenti prioris continuatio.

Haec vero quae ſpho antecedenti dixi, de novorum tantummodo regalium in eiusmodi rebus ac iuribus conſtitutione, quorum proprietates et vſus haecenus ſubditis de iure competebar, intelligendum eſſe puto. Longe vero aliter ſentio de regalibus proprie ſic dictis, ſeu de eius-

(c) *Grotius* de iure belli ac pacis L. II. c. 8 §. 5 et 6.

(d) *Dahn* de iuſto et iniuſto regalium vſu c. 1 § 7. *Thomasius* de regalibus ſiſci Principum Germaniae circa acquisitionem praecipue C. II § 1.

eiusmodi iuribus, quae ex iuris publici hodierni principiis, vbiuis Principi competunt. Ea nempe, licet per longum tempus a subditis sunt possessa, semper a Principe tamquam sibi propria vindicari posse credo, nisi Lex specialis, vel conventio, vel praescriptio immemorialis illi obster. (e) Huc vero meo iudicio inprimis refero, omnes res humani iuris publici, quae ideo a Romanis ita vocabantur, quia earum proprietates erant penes rempublicam, vsus vero singulis e republica competeat. Haec enim iura hodie in quocunque statu monarchico plerumque sunt in proprietate et vsu Principum nostrorum constitutae (f). Quod si in statibus monarchicis iuris est, etiam in territoriis statuum imperii nostri iustum esse debet, cum illorum superioritas territorialis, exceptis civitatibus imperialibus, nil aliud est, quam regimen monarchicum alii regimini monarchico subordinatum. Haec vero res, non solum iura et consuetudines Germaniae hodiernae, regalibus adnumerant, sed et antiquissimis iam iam temporibus Reges ac principes Germaniae sibi vindicaverunt, ita ut nunquam vsus earum, vti in republica Romana, cuiusque ex populo pateret, sed non nisi illis quibus eum concessissent Principes, quid quod de iis praesertim rebus, quas adspotas vocamus, ex pluribus documentis probare, mihi non difficile esset, nisi res iam dudum inter omnes iurium ac historiae patriae non ignaros constaret (g). Iura vero et consuetudines Germaniae in hoc casu quam maxime cum aequitate naturali conspirare, ea quae sphaera antecedenti, de regulis in constituendis novis regalibus observandis, duce Grotio attuli, extra omnem dubitationis calculum ponunt. Illis enim vero rebus quas publicas vocamus, facilius carere possunt subditi quam alii. §. V.

(e) L. B. de *Ikstade* de regalibus negligentia aut dolo officialium haud praescribendis.

(f) *Leysar* sp. 25 m. 2. G. L. *Boekmer* de iure Principis circa loca et opera publica.

(g) *Hortius* de superioritate territoriali. § 45-48.

An Subserranea generatim, an vero tantum metalla, et quidem saltem nobiliora sint regalia, disquiritur.

Magna inter ICTos agitata est controversia, an saltem metalla, an vero cuiuscunque generis minerae, annumerandae sint regalibus. Alii saltem metalla nobiliora, alii cuiusvis generis metalla, alii denique omnia quae sub terra abscondita sunt, regalibus accensuerunt, quibus et ego ob rationes modo adducendas adsentior. Domino enim fundi si est privatus, non nisi superficies, quidquid vero sub terra laeret, si detegitur Principi regulariter, nisi Lex, vel consuetudo cuiusdam territorii specialis, vel privilegium obstat, competit. Hunc in modum testante GASSERO ICTO quondam HALENSI (h), pronunciavit facultas iuridica *Halenfis* in causa *Camerae Magdeburgensis*, contra *Landgrafium Hassiae Homburgensem*, terram albam in fundo suo inventam sibi vindicantem. Sunt quidem uti iam dixi, qui hac in re valde dissentiunt, et regale ius metallifodinarum, vnicuique admetalla, et quidem nobiliora saltem restringunt, sed quantum illi a recto tramite aberrent, non solum consuetudines Germaniae univales, quid quod quotidiana docet experientia, sed et ipsae Leges imperii testantur (i). Omnes enim utilitates subterraneas, uti alia adespota, iam ab antiquissimis inde temporibus, non privatis competiisse, sed inter regalia relatas esse, documenta et leges Germaniae antiquissimae extra omnem dubitationis calculum ponunt. Sic v. c. iam in *Charta divisionis inter Filios a Ludovico pio a 817 factae* (k) mentio fit metallifodinarum iuris. *Ius vero prov. Saxonieum* (l), cum quo conspirat *ius prov. Suevicum* (m), expresse ita disponit; *alle Schätze unter der Erden tiefer denn*
ein

(h) in diff. de memoria initii contra praescriptionem immemorabilem.

(i) A. B. c. IX.

(k) ap. *Baluzium* T. I. Cap. Reg. Franc. p. 375.

(l) Lib. I. art. 35.

(m) Art. 218.

IX

ein Pflug gebet, gehören zur Königlichen Gewalt: quae verba de mineralibus generatim intelligenda esse docet ZIEGLERVS (n). Ergo regalium classi iure optimo accensendae sunt et metalla nobiliora, et aliae maioris pretii res effodiendae. Quantum vero aliae etiam minerae ratione utilitatum inde percipiendarum, ipsis auri argentique fodinis sint praeferendae, ideoque re vera thesauri vocari merentur, exemplum terrae porcellanae Saxonicae, optime comprobat. Priscis ergo temporibus omnes utilitates subterraneae in Germania Regi soli erant propriae, CAROLVS IV vero Aureae Bullae sanctione non solum ius metallorum nobilium, sed omne ius minerarum, vti verba textus A. B. c. IX. clare testantur, hucusque Imperatori soli, vt aiunt, proprium, Electoribus quoque adiudicavit. Dissentit quidem de LVDWIG (o), et Electoribus vti aliis Imperii Statibus longe ante Auream Bullam conditam, ius minerarum comperuisse, optime comprobat. Sed quid hoc ad me, nil enim nobis interest, an ius illud ante Auream Bullam Imperatoribus an vero Statibus imperii competierit, si de eo saltim constat, quod hocce ius nunquam competierit privatis, sed iam ab antiquissimis retro saeculis fuerit regale. Nostris vero temporibus, omnia subterranea quibuscunque Statibus imperii vi superioritatis territorialis competere, vnanimis fere affirmat iuris publici Doctorum sententia (p).

§. VI.

Ius circa fontes salutaris et thermas regalibus esse annumerandum, ex iam dictis sp̄ho antecedenti, sequitur.

Si omnes utilitates subterraneae nonnisi Domino ter-

B

rito-

(n) de iure maiestatis C. XIX. § 16.

(o) in der Erläuterung der G. B. c. 9. p. 306. seq.

(p) Lynker de iure minerarum. Hertius de regali mineralium mediorum et infimorum iure. Geckel de regali fodiendi nitrum. Hoffmann de regali marmoris iure. Fritsch de regali salinarum iure.

X
 ritoriali competunt, omnino etiam fontes et thermas salu-
 tares Principi competere debere, res ipsa loquitur (q).
 Nonne enim fontes medicati antequam deteguntur sub
 terra latent, nonne partibus mineralibus sunt impraegna-
 ti? Sed ut ad eorum forsân argumenta, qui regalia stri-
 ctissimae esse interpretationis, ideoque etiam subterraneas
 illas utilitates, de quibus L. vnica feudorum: quae sint
 regalia et A. B. tit. IX. expresse nihil disposuerunt, rega-
 libus adnumerari nolunt, respondeam, ex ipsa natura fon-
 tium salutarium, illos sub A. B. sanctione comprehendi
 demonstrabo. *Aurea Bulla* l. c. enim claris verbis *cuius-
 cunque generis metalla* ac etiam salis mineras, in *proprietatem
 Principum Electorum* transcribit. Quis vero nescit
 aquas et thermas salutas partibus metalli, sc. ferri, vi-
 trioli, sulphuris, ac etiam salis acidi esse satiatas. Praeterea
 vero fontes ac thermas salutas, non vilioribus, sed
 certe nobilioribus sunt annumerandae utilitatibus subter-
 raneis. Cum enim tanta illis sit virtus, ut hominibus a-
 missam recuperare queant valetudinem, certe maius illis
 inest pretium, quam ditissimis auri argenticque fodinis.
 Ego quidem non ignoro esse permultos, qui *curam* tan-
 tummodo *thermarum solemnium*, ideoque comoda tan-
 tum ex balneis constitutis percipienda, non pretium ex
 ipsa aqua scaturiente captandum, *Principi* adscribunt (r).
 Ego vero vnum cum altero esse connexum, non sine vi-
 la ratione credo, qui enim omne onus cuiusdam rei ferre
 debet, illi etiam omnes exinde provenientes utilitates sunt
 captandae. Praeterea vero inter regulas iusti et aequi dis-
 tinguendum esse puto. Aequum omnino esse dubito, si
 Princeps lucrum ex ipsa aqua scaturiente captare studet,
 quam Deus non divitum ad se ulterius descendendum, sed

(q) *Ludwigs* Erläuterung der G. B. P. I. Tit. IX. §. 1. *Iargow* Ein-
 leitung zu der Lehre von der Religion L. II. C. III. §. 10.
Stryk de iure principis subterraneo.

(r) de *Ludolph* Symphorema consult. et decit. fornf. P. I. n.
 22. *Stryk* l. c. C. IV. §. 10.

XI
pauperum gratia excitavit. Nonne vero hae regulae iusti et aequi ab omnibus Dominis, quorum in territoriis aquae salubres scaturiunt, servantur. Vbicunque enim locorum, fontes salubres inveniuntur, ipsa aqua scaturiens, nisi omnia me fallunt, incolis non solum illius loci, sed et quibuscunque recuperandae valetudinis gratia ad hunc locum peregrinantibus, gratis porrigitur. Vbi ergo Domino ipsi nullae sunt impensae, ibi nullum etiam ab aliis, aqua salubri utentibus, pretium exigitur. Quis quaeso vero Principi impensas pro emptione, expletione et obfignatione lagenarum, quae ad exeros mittuntur, et alios sumtus hunc in finem faciendos refarcire debet? Modicum ergo pretium ab exteris, quibus aqua salubris mittitur, exigere, non solum iustum, sed omnino etiam aequum est. Quid si vero ipsi Principes iniquum putant, aquam prope fontem salubrem, in loco ipso ubi oritur, vendere; multo magis certe iniustum est, si subditi, uti casu nostro re vera est, sese, aquam pro lubitu vendendo, ditescere vellent. Cum potius reipublicae omnino interfir, ut tanta civium licentia effrenata supprimatur; non solum Principi licitum esse debet, sed et illius, tamquam summi salutis publicae conservatoris ac moderatoris, tantum abusum tollere, et turbas subditorum ordinationibus politicis coercere, officii ratio exigit.

§. VII.

Dissentientium argumenta, qui regalia odiosa ideoque restringenda esse docent, refutantur.

Iniquus forsitan nonnullis, et ipsis viris longe celeberrimis, omnia a despota et subterranea Principi vindicans, ideoque regalia nimium extendens, videar. Sed uti opinionem meam in legibus ac consuetudinibus Imperii esse fundatam, ita etiam illam aequitati quam maxime convenire, probare, mihi haud difficile erit. Iam supra (§ III) demonstravi, Principi, ad salutem reipublicae communem promovendam, sumtus haud modicos esse faciendos.

XII

Quo facilius ergo modo impensae illae, ad reipublicae commodum promovendum necessariae, sine insigni civium detrimento exigi possunt, eo maiorem certe inde quaestum facit Respublica. Nonne enim aequius est et melius, commodum quoddam subterraneum in fundo privato detectum Principi vindicare, quam enormissimis capitum exactionibus, aliisque oneribus publicis subditos gravare pauperiores. Quis quaeso incicias ibit, salutem publicam esse praefereendam saluti singulorum? Nonne vero salus publica communis plus promovetur, si redditus utilitatum subterranearum, in Principis aerarium profluunt, quam si hoc modo, privati cuiusdam, auri abundantia seducti, quae paternum solum ac civium industria producit, contemnens, nec aliter quam ambarum Indiarum cupediis est satiandus, redditus augmentur. Accedit quod ipsae iuris civilis regulae interpretationem restrictivam in regalibus subterraneis damnent. Volunt nempe eae, ut, cum ubicunque similis sive eadem legis ratio, ibi etiam similis sive eadem legis dispositio obtineat. Ratio vero cur leges antea memoratae, puta, *L. unica feudorum et A. B. lit. IX*, quaedam subterranea nominatenus regalibus adnumerant, nulla alia est, quam quia hac ratione aerarium Principis augeatur, ac cives nullum inde sentiant damnum laesionemve. Putarem igitur, quod ob dictam rationem et aliae res nondum detectae, quarum proprietati facilius carere possunt subditi, et quarum ademptio civibus non est onerosa, regalibus accensere possim.

§. VIII.

An et quomodo subditi, contra Principem regalia possint acquirere, disquiritur.

Regalia essentialia sive iura maiestatica nullo plane modo, accidentalia vero non nisi speciali privilegio vel praescriptione saltem immemoriali a subditis acquiri posse, communis fert, cui et ego subscribo, doctorum sententia. Quid nobis

nobis sub *praescriptione immemoriali* subintelligendum sit, determinare meum non est, cum iam doctissimi viri in explicanda huius vocis denominatione, multum studium et operam collocarunt (s). Quae vero de iis tantummodo rebus ac iuribus, quae vti in Principis, ita etiam in cuiuscunque privati dominio et proprietate constituta esse possunt, intelligenda esse puto. Quodsi vero res quaedam iam sua natura ita sit comparata, et salus publica suadeat, ut nonnisi in pleno existat Principis dominio, Principem illam quocunque modo ac tempore nullo obstante privilegio vel praescriptione, a subditis vindicare posse, haud dubito. Curam thermarum solennium, cum qua, vti supra § VI demonstravi, connexum est, ius vendendi exteris aquas salutare, esse obiectum politicae, nemo sane in dubium vocabit. Pertinent enim istiusmodi negotia, ad territorii administrationem et utilitatem promovendam, et ad agenda commercia. Cui vero alii quam solo Principi competit summa in republica causarum politicarum cura. Quam ob rationem, curam thermarum nulla praescriptione contra territorii Dominum acquiri posse, arbitrator. De hac vero cura thermarum publicarum, casu, sub initium huius meditationis memorato, Principi nullis movebatur, sed de venditione tantum aquarum. Cum vero ius vendendi aquas salutare a cura thermarum dependeat (§. VI.), et quum praeterea, casu nostro in specie, nulla ea propter fontium cogitari possit praescriptio immemorialis, qua subditi se tueri possent, quia ipsum *augustum Camerae Imperialis Tribunal*, a. adhuc 1714., in Processu quodam, *Sauveur* contra *Amore*, regale *thermarum Spadensium* ius *Episcopi Leodiensis* agnovit t), satis abunde elucet, sententiam meam ulteriori adhuc probatione non indigere.

§. IX.

- (s) *Menken* de praescript. immemor. hominum licet memoria deficiente per docum. elidenda, S. P. *Gasser* de memoria initii contra praescript. immemoriam. G. L. *Boehmcri* Princ. Inc. Can. §. 640.

(t) de *Ludolph* l. c.

An lites super regalia inter Principem et Subditos ortae, ad Cameram imp. sint devolubiles, nec ne, disquiritur.

Aut fallor, aut ex dictis de regalibus in genere et de regali thesaurarum iure in specie regulis, ilicet deduci potest, quid decernendum sit, si subditi ob regalia recens introducta, querelas coram summis Imperii Tribunalibus movent. Regalium novorum constitutio ad causas politicae in sensu generaliori, et, ut cum celeberrimo quodam Auctore (u) loquar, ad causas regiminis in specie pertinet. Veniunt autem sub nomine causarum politicae in sensu generaliori, omnia, quae administrationem status internam, in genere, salutem et commoditatem publicam spectant (v). Constitutionem regalium vero, ecquis negaret, ad administrationem reipublicae spectare, aequae ac salutem publicam promovere. Sequitur ergo, regalium constitutionem ad causas politicae pertinere. *Causas vero politicae ad summa Imperii Tribunalia non esse devolubiles*, neminem certe Iurisprudentiae Cameralis non plane ignarum fugit. Vnicus saltem casus, quo summis Imperii Dicasteriis in causis administrationem sive regimen status cuiusdam internum concernentibus, iurisdictio competit, est, si subditi ideo contra Dominum territorii querelam movent, quod in exercendis iuribus superioritatis territorialis, vel leges imperii, vel constitutionem provinciae specialem transgressus sit (w). Certe vero dici nequit, Principem leges imperii, aut constitutiones territorii sui transgressum esse, si novum in re quadam constituit regale, quo vnus vel alter subditorum iure suo putativo aliquid detrahi credit. Sequitur ergo lites circa constitutionem novorum regalium, inter Dominum et Subditos ortas, in regula ad Cameram Imperii non esse devolubiles. Si vero lites

(u) Vermehrte Beiträge zur Verbesserung des Justizwesens am Cammergericht liter Th. 2tes Stück.

(v) v. Iusti Grundsätze der Polizeiwissenschaft. Einleit §. 2 p. 4.

(w) Vermehrte Beiträge 1. c.

ob novorum regalium constitutionem submotae ad *Camera Imp.* devolvi nequeunt; sequitur, et in nostro casu, summi huius tribunalis iurisdictionem non esse fundatam, nisi causa, ad casum modo exceptum sit qualificata. Hoc vero non esse, sed e contra praeter iam adductas, speciales etiam quasdam accedere rationes, cur iurisdictioni *Camerae Imperialis* in causa substrata, mea opinione locus esse non possit, modo dicta breviter repetendo, et nova quaedam addendo, iam demonstrabo. Primo enim ius fontium ac thermarum salutarium sine dubio regalibus est annuendum, ut lites desuper Principi obmotas, credam inanes, (§. VI et VIII). Cura insuper thermarum solennium, cum qua procul dubio, connexum est ius vendendi aquas, est obiectum politiae (§. VI). Accedit, quod ipsa *Camera Imperialis* a. 1714 in Processu *Seuveur* contra *Amore* curam thermarum et Fontium Spadensium pro regali Episcopi Leodiensis iure agnovit, ideoque petitos contra Episcopum appellations processus denegavit. Denique *Camera rationaria Leodiensis*, singulari quodam gaudet privilegio de non appellando, ab Imperatore Rudolpho II a. 1605 impetrato, et *Camerae imperialis*, a. 1607 insinuato, vi cuius modo dicto Dicasterio, iurisdiclio in quibuscunque disceptationibus, super Regalia, domania et iura Fisci Principis orta, licet inter Principem ipsum et Subditos lis intercederet, non modo confirmatur, sed etiam omnis ad *Iudicium imperiale* appellatio removeretur, eo quod gravatis unicum relinquitur remedium revisionis (x). Cum vero mihi de regalibus generatim in praesenti agendum sit, et illa vtrius causae politiae spectata, nonnunquam etiam, si nempe naturam causarum iustitiae induunt, ad summa Imperii *Tribunalia* possunt devolvi, et praecipue cura in controversiis circa constituta nova regalia submotis, si de meo et tuo Subditorum disceptatur, iurisdiclio *Camerae imperii* omnino est fundata, quid ergo hoc casu ad in-

(x) de Ludolf Symph. consl. ac decif. for. P. I. n. 28.

XVI
instantiam Subditorum ab augusto hocce Tribunali decerni possit, iam mihi erit disquirendum.

§. X.

Regulae de Mandatis S. C. quibus in causis a Camera imp. decerni possint, traduntur.

Vt ad quaestionem propositam, quid ad instantiam Subditorum contra Principem, iura pristinae libertatis, sub specie regalium illis auferentem, a Camera imperiali sit decernendum, respondeam, generalia quaedam de Mandatis S. C. mihi erunt praemittenda. Irregularis omnino et vti viderur, quam maxime iniquus est modus procedendi, quando confessum ad instantiam actoris, reus inauditus condemnatur, nec vlla illi iustificatio sive excusatio facti commissi permittitur, vti hoc tamen fit in processu Mandati S. C. Ipsi Ordinationis Cameralis auctores, veritatem huius asserti probe intellexisse videntur, ideoque regulam, Mandata a Camera, non aliter quam adiecta clausula iustificatoria esse decernenda, constituerunt, qua praemissa demum exceptiones illae quatuor notissimae, ad quas Mandata S. C. restringuntur, adduntur (y). Ego quidem non ignoro, esse, quam plurimos iurisprudentiae cameralis Doctores, qui exceptionem de Mandatis S. C. non ad quatuor saltem casus expressos, restrictam esse, sed pluribus adhuc casibus nominatenus non expressis, decernenda esse Mandata S. C. docent, quidquod argumento supra citati Tit. 23. P. II. OC. verbis: *dann in solchen und sonst andern Fällen*, et R. I. de a. 5194 §. 79. verbis, *und dieweil nicht möglich alle Fälle*, comprobare student. Cum vero nullius sit iurare in verba Magistrum, non video, quare nec ego hac de re aliter sentire possim. Rationes ergo meas, quibus allicitus communem illam opinionem relinquo, in medium proferre, iam meum erit. Locum illum modo citatum Ordinationis Cameralis vel plane nihil, vel regulae de Mandatis generatim paullo antea datae, in totum contra-

(y) O. C. P. II. tit. 23. C. O. C. P. II. tit. 25.

traria docere, alterum vero locum *Recessus imperii* de a-
 1594, longe aliter, quam vii nonnulli iuris Cameralis Scri-
 ptiores illum hactenus explicarunt, interpretandum esse,
 si rem paullo penitius perscrutamur, mox apparebit. Ver-
 ba O. C., de quibus in praesenti disceptatur, haec sunt:
in diesen und sonst andern Fällen, in denen vermög der Recht
a praecepto ohne vorbergebende Erkenntniß angefangen werden
mag, sollen und mögen --- Mandata ohne Iustificatori Clau-
sul erkant werden. Quibuscumque vero *Mandatis* tam C.
 quam S. C. locus esse nequit, nisi in causis ad praeceptum
 qualificatis. (2) Initio autem Tit. 23 P. II. O. C. regula sta-
 bilitur, in causis ad *Mandatum* qualificatis, *Mandata* non
 aliter, quam adiecta clausula iustificatoria esse discernenda,
 exceptis tantum quatuor illis casibus generalibus, verbis:
Es wäre dann; expressis. Quae ergo adduntur verba, *in*
diesen und sonst andern Fällen, ea omitti debuissent. Sive
 enim haec verba adiecta, explices de *nudo praecepto*, sive
 de *mandatis S. C.*: utraque explicatio inanis est. Prior
 enim contraria est regulae antea datae; altera autem, qua
 scilicet sub legis nostrae verbo, *a praecepto* praeceptum
 S. C. intelligi vis, ea propter deferenda est, quia verba:
praeceptum et *mandatum* sunt synonyma. Requiritur
 praeterea iurisprudentiae cameralis Doctores, si hunc lo-
 cum explicare student, ad discernenda *Mandata S. C.* ca-
 sus quosdam, quatuor casibus antea datis similes (a), quo-
 modo vero alii casus, casibus illis quatuor generalibus,
 similes esse possint, neque ego intelligo, neque revera
 ab alio quodam iurium perito explicari posse, vix credo.
 Ut vero quis hoc intelligat, id exemplo illustrare con-
 tendam. Sic v. c. factum quoddam vel est iustificabile,
 vel non est. Tertium non datur. Ergo factum, factum
 nullo modo iustificabili simile, in abstracto mihi men-
 te concipere non possum. *Ordinatio* enim *Cameralis* qua-
 C tuor

(2) *Tafinger Institutiones iurispr. cam. §. 586.*

(a) *Tafinger l. c. §. 597.*

XVIII

tuor enarrat casus generales, a quibus abstrahendo nullus desuper alius, vni alterive horum casuum similis cogitari potest. Aliud vero esset, si tantum, exempli gratia, casus quidam speciales enarrati essent, præter quos mille adhuc alii casus similes ad *Mandatum S. C.* qualificati, existere possent; et de eiusmodi casibus specialibus, ni omnia me fallunt, intelligenda sunt verba *Rec. Imp. de a. 1594.*, §. 79: *und dieweil nicht möglich alle Fälle, darauf Mandata S. C. erkant werden mögen, unterschiedlich zu erzählen.* Omnino enim non omnes casus singulares ad *Mandata S. C.* qualificati specificè enarrari possunt, quilibet vero illorum casuum singularium, vt sub vno alterove casuum quatuor generalium comprehendatur, necesse est. Ipsi etiam Imperii nostri Legumlatores perspexisse videntur obscuritatem huius loci *Ordinationis camerælis*; qui, si enodatur, vt demonstravi, vel regulam de *Mandatis* paullo antea traditam tollit, vel qui nihil dicit, vel quo denique cum cognitionem *Mandatorum S. C.* arbitrio iudicis relinquit, admodum abuti potest. Ne dicas, me Legumlatoribus falsam mentem adfingere, de regam rationem, qua ductus credam, ipsos voluisse restringere locum hunc obscuriorem *Ordinationis camerælis*. Dispositum enim legimus tam in *R. I. N.* §. 79: *Wie dann auch die Mandata S. C. allein in den vier Fällen cet. erkennt, und außer denselben nicht zugelassen,* quam in *Rec. Vist. de a. 1713.* §. 9: *Wird dem C. G. anbefohlen solches alles künftighin zu verhüten, den jüngern R. A. hierunter allerdings zu beobachten, insonderheit aber wieder den wahren Verstand der C. G. O. die in solcher part. 2, tit. 23. specificirte vier Fälle, auf nicht genugsam qualificirte, oder der Gebühr nach nicht beschinene narrata in keine Weise zu erstrecken.* En Legumlatores restringentes ordinationem cameralem ad IV modo casus. Sed et aliud denique pro tuenda mea sententia, mihi suppeditat argumentum ipsa *Cameræ imperialis* praxis quotidiana. Si enim in aliis quoque, quam quatuor illis vulgaribus in *Ordinatione Camerælis*

l. c.

l. c. specificatis casibus, decerni possint *Mandata S. C.*, non intelligo, quare causarum Patroni semper de eo sint solliciti, ut actionem coram hoc *augusto Tribunali* ventilandam, ad unum alterumve quatuor illorum casuum qualificent, quod tamen ita esse, quotidiana experientia docet.

§. XI.

Argumenta dissentientium refutantur.

Ego vero non ignoro esse permultos iurisprudentiae Cameralis Doctores, qui hocce additamentum, *P. II. tit. 23. O. C.* de Constitutionibus specialibus, et casibus in legibus imperii singulariter expressis praecipue intelligendum, ideoque non inutilem, nec superfluum esse hunc locum, existimant. Sed et omnes illas Constitutiones speciales, si *Mandatum S. C.* de iis decerni potest, semper ad unum alterumve quatuor illorum casuum generalium esse qualificatas, mihi non difficile esset demonstrandum, si limites brevi huic tractationi positi, hoc permitterent. Sic v. c. *Constitutiones de arrestis* et de *pignorationibus, ad tertium* sunt qualificatae casum. Sunt enim eiusmodi in his Constitutionibus prohibita pignorationes et arresta, facta contra utilitatem reipublicae commissa, uti hoc non solum iam huius Constitutionis natura, sed et ipsa verba *C. O. C. (b)* probant. Casus vero alii in *C. O. C. (c)* specificati, ad quartum semper qualificari possunt casum. Si enim novum opus iam perfectum, nunciatio amplius non attenditur (d), ergo periculum est in mora. Similis adest ratio in debitore sub clausulis executivis ad solvendum sese obligato, quo casu praeterea, ipsa verba contractus dant normam processui. Quare nec ego b. DE LVDOLF (e), et qui cum secutus est ILL. MOSERO (f), assentior, iurisprudentiae cameralis

C 2

ralis

(b) P. II. tit. 23. pr.

(c) P. II. tit. 25. §. 5 et 14.

(d) L. I. §. 1. ff. de novi operis nunciacione.

(e) in Comment. System. de iure Cam. p. 121.

(f) in R. H. R. Process P. I. p. 58.

ralis ignaros causarum Patronos iudicantes, qui nullis aliis, quam *quatuor* in *O. C. l. c.* denominatis *casibus*, locum habere posse *Mandata S. C.* existimant, quamvis et ipse causarum Patrono consultius esse arbitror, actionem suam v. c. in ipsa Constitutione de pignorationibus fundare, et non in eo, quod factum sit contra utilitatem publicam commissum. Toto animo contra b. *L. B. de CRAMER* subscribo, qui, uti nuper fama ad me pervenit, in conficiendo novo *Concepto Ord. Cam.* passum illum saepius citatum, tamquam superfluum omittendum esse voluit.

§. XII.

Regulae de Mandatis S. C. datae, ad casum substratum applicantur.

Si Mandatum S. C. nullis aliis, quam quatuor illis casibus in *Ordinatione camerale l. c.* specificatis, a *Camera imperiali* potest decerni, sequitur illud etiam contra *Principem* nova *regalia* sibi constituentem, ad instantiam subditorum nullo modo esse decernendum. Licet enim iam ex narratis *Supplicae* appareat, vel aliunde constet, ius subditorum esse certe ac indubium, ideoque factum *Principis*, hoc ius subditis auferentis, iniustum; attamen de eo, quod factum etiam nullo modo iustificari possit, *Iudicium Camerae*, antequam reus exceptiones suas in iudicio exhibuerit, certius esse nequit. Factum enim iniustum, et factum nullo modo iustificabile, admodum inter se differunt, et ego quidem quodcumque factum iniustum, ad quod quis iusta ex causa incitatur, si non iustificari, ad minimum tamen excusari posse, credo; cuius asserti veritatem, ipsa distinctio, quam *Ordinatio camerale* inter *Mandata C. et S. C.* facit, quodammodo demonstrare videtur. Ad decernendum enim *Mandatum C. C.* requiritur, ius impetrantis certum, ideoque factum rei iniustum, ad *Mandatam S. C.* vero, non solum factum iniustum, sed quod etiam nullo modo possit iustificari: *Differentia* igitur adesse debet, inter factum iniustum et nullo modo iustificabile. In quoniam vero illa consistat, iam dictum est. In casu autem sub-

stra-

strato praeterea pro Principe certat praesumptio, ideoque subdito agenti incumbit probatio, quae tamen in processu Mandati a reo est ducenda. Ne dicam, quod et ideo Mandata S. C. contra Dominum ad instantiam subditorum non sint decernenda, quia Mandatis S. C. Subditis adversus Dominos rebellandi occasio facile subministrari, istique ad maiorem inobedientiam fiducia Mandatorum incitari possunt. Vnicus saltem casus quo et ego ad instantiam Subditorum contra Dominum territorii Mandatum S. C. decernendum esse credo, esset, si nimium in subditos saeviat Dominus, eosque ad operas insolitas vi compellat (g). Eiusmodi enim factum omnino est iniustificabile, et in detrimentum reipublicae committitur, vel ut brevius loquar, unicum est factum Principis, quod me iudice, ad unum vel alterum, quatuor casuum in O. C. expressorum, potest applicari et qualificari.

§. XIII.

Quid ergo loco Mandati S. C. decernendum sit, disquiritur, ubi tres sunt distinguendi casus.

Ne vero vestigiis illorum insistam, qui, a quorum doctrina discedunt, vituperant, non vero horum opiniones emendatione adhibenda iuvant, meum erit, antequam huic tractationi finem impono, breviter demonstrare, quid loco petiti Mandati S. C. ad instantiam Subditorum in nostro casu contra Dominum territorii sit decernendum. Loco eius, quod petium est a supplicante, saepius aliud quidpiam posse decernere *Camera imperialem*, huius *augusti Tribunalis* praxis quotidiana docet. Quaeritur ergo, quid nostro casu, loco petiti Mandati S. C. a *Camera imperiali* sit decernendum? Ut ad hanc quaestionem respondeam, tres mihi sunt, distinguendi casus. Vel enim ius subditorum implorantium est certum et indubium, ideoque factum Principis, hocce ius, subditis auferentis, iniustum; vel dubium est, an Princeps plus iuris habeat in re sibi vindicanda,

(g) Blum in Proc. Cam. tit. 34. no. 76.

an vero subditi; vel denique ex litteris informatoris palam fit, aut ex ipsis supplicae narratis iam elucet, *nullum esse ius Subditorum*, ideoque petitum illorum locum habere non posse.

§. XIV.

Quid decernendum sit, si ius Subditorum certum, Principis ergo factum iniustum est, disquiritur.

Priori casu si *ius Subditorum* est certum ac indubium, loco petiti *Mandati S. C. Mandatum C. C.* a *Camera imperiali* est decernendum. Ratio huius asseri, in ipsis legibus Imperii fundamentalibus, vti iam §. X. demonstratum est, latet. Si enim in quibusvis casibus ad praeceptum qualificatis, exceptis quatuor, illis in *O. C.* denominatis, nonnisi *Mandata C. C.* sunt decernenda, sequitur etiam in nostro casu nonnisi *Mandato C. C.* locum esse, nisi *Camera imperialis* iam ita certior facta sit non solum de facti iniustitia, sed etiam de eo, quod factum nullo modo possit iustificari. Quomodo vero *Camera imperialis* semper de eo, quod tale factum nullo modo possit iustificari, antequam reus exceptiones suas protulerit, certior esse possit, non intelligo, cum in litteris pro informatione nihil omnino proponi, admitti vel attendi debeat, praeter solam, et vnicam narrationem facti ipsius, nullae vero exceptiones, nisi in continenti sint liquidae, a reo debeant proferri, et omnes altioris indaginis, ab *Augusto Camerae Tribunali* non attenduntur (h). Si ergo Princeps altioris indaginis quasdam habeat exceptiones, de iis ex litteris informatoris constare nequit. Fingas v. gr., Principem, civitati cuidam ius braxandi, ab immemoriali tempore quaesitum, sub specie regalium eripere. Videtur is factum, per se quidem iniustum, committere. Nonne vero causae admodum iustae adesse possunt, quibus factum Principis vel in totum, vel minime ex parte possit iustificari. Princeps enim fortasse pertinacia braxato-

(h) *Limbachii* processus informativus, a Dekhero informatus, C. IV.

xatorum, cerevisiae coquendae framenti mensuram legalem non addentium, nec ordinationibus braxatoris desuper emanatis, morem gerentium, tandem eo perductus est, ut iis hocce ius profus adimeret. Quod si vero Principis regimen, de his rationibus, tanquam altioris indaginis exceptionibus, in litte:is pro informatione tacuerit, certe iniustum esset, ad instantiam braxatorum statim decernere *Mandatum S. C.* quia *Camera Imp.*, quantum excusari possit Principis factum, scire nequit, sed eius loco, meo iudicio decernendum est *Mandatum C. C.* Si vero de illis certe quam maxime relevantibus exceptionibus et causis admodum legitimis, iam iam informata esset *Cameralis imperialis*, ne quidem *Mandatum C. C.*, sed vel *simplex Citatio*, vel *Ordinatio vna cum decreto processuum denegatorio*, vel *simplex decretum processus denegatorium*, prout circumstantiae vnum vel alterum requirunt, mea mente est decernendum.

§. XV.

Quid si Subditorum ius dubium sit, decerni possit disquiritur.

Quodsi vero dubium sit, an Princeps plus iuris habeat in re sibi vindicanda, an vero subditi, loco petiti *Mandati S. C.* mea mente, ob rationem sequentem, decernenda est *simplex Citatio*. In casu enim dubio semper facienda est *praesumptio* pro Magistratu (i). Cum vero praesumptionis ea sit vis, ut onus probandi in adversarium transferat, sequitur neque *Mandatum C.* neque *S. C.* a *Camera imperiali* ad instantiam Subditorum posse decerni. In *Processu enim Mandati*, tam *C.* quam *S. C.*, reo incumbit probatio, quod in *Processu Citationis* secus, ubi actoris est plenissime probare (k). Dubia vero ad minimum semper est res, si lis intercedit de iuribus, quae vel ex ipsis principiis iuris publici germanici, vel ex ipsa illius territorii constitutione speciali, ad regalia referuntur. Sic v. c. *Communitas loci cuiusdam*, cui Princeps ius venandi

ad-

(i) *Blum* l. c. no. 77.

(k) *Tusinger* l. c. §. 954.

ademit, desuper actionem coram *Camera imperiali* instituens, et in immemoriali huius iuris possessione sese fundans; *praescriptionem* illam *immemorialem*, vel alium iuris sui titulum edere ac probare debet; nuda enim possessio regalium Subditos adversus Principem nil operatur (1), ideoque non *Mandatum* sed *simplex Citatio* est decernenda,

§. XVI.

Quaeritur an non utroque casu, loco Mandati vel Citationis et aliud quidpiam a Camera imperiali decerni possit.

Dixi ergo quid ex regulis iurisprudentiae Cameralis in vno vel altero casu, a *Camera imperiali*, contra *Dominum territorii* ad instantiam Subditorum, decernendum esse putavi. Cum tamen tam *Processus simplicis quaevelae* quam *Mandati* multum incommodi prae se ferat; prior enim omnino est admodum tardus et lentus ius suum in iudicio prosequendi modus; alter vero, cum Domino territoriali verbis praecipivis aliquid facere vel omittere iubet, semper quodammodo Principem offendit, iam mihi perscrutandum erit, an non alio eoque faciliore modo, quo simul prospici potest, ne Principis dignitas populo contentui pateat, parti impetranti succurri possit. Optimum hunc modum nostro casu, omnino mihi suggerunt sic dictae *Ordinationes camerales*, quae sunt *praescripta* (m), seu *commendationes* quibus *Camera imperialis*, fundata ipsius iurisdictione, vel statim in limite decretorum processuum, vel pendente lite, ob novas circumstantias forte supervenientes, vel etiam cum ipso decreto processuum denegativo, aliquid fieri, vel *omitti praecipit*, *monetve*. Cum enim

(1) L. B. de *Ekshadt* de possessione regalium subditum adversus principem nil relevante.

(m) *Praescripta* non *praeccepta* vti *Ordinationes* a quamplurimis Iuris Cameralis Doctoribus definiuntur. Si enim verbis obliquis aliquem admoneo, vel quidquam commodo, vti fit in *Ordinationibus*, hoc omnino *praecceptum*, quod nempe verba praesupponit directa et praecceptiva, vocare nequeo.

enim per eiusmodi *Ordinationem* gravamen quasi brevi manu tolli, litiumque ambages ex decretis processibus oriturae evitari possunt, illas saepius loco eius quod petitum est, potissimum vero eo casu, si propositum in imploratione gravamen evidens quidem est, sed facile tolli posse videtur, sequenti modo decernendas esse puto: *N. Z. Z. abgeschlagen, sondern versiebet mann sich zu dem Herrn N. N., daß er das angebliche Gravamen, bewandten Umständen nach, von selbst zu heben geneigt seyn werde; wiedrigenfalls bleibt Supplicantens Principal den Recurs an dieses Kaiserl. C. G. zu nebenen unbenommen, sondern vorbehalten.*

§. XVII.

Quid denique, si nullum sit ius Subditorum, decernendum sit, demonstratur.

Tertius denique et ultimus casus est, si vel iam ex ipsa Subditorum supplica, vel ad minimum ex litteris informatoriiis Domini territorialis, vel iam aliunde constat, ius *Subditorum* praesensum esse *nullum*, ideoque causam ipsam ad *Cameram imperialem* non esse devolubilem, et hoc casu, ad instantiam *Subditorum*, simplex decernendum est *decretum processus denegatorium*. Sic v. c. dari deberet decretum de quo loquor, si his intercederet de iure, quod ex ipsis iuris publici et constitutionis Imperii, vel territorii specialis principiis, ad iura maiestatica, seu regalia essentialia indubie pertineret, nec Subditi alium iuris sui titulum, quam possessionem praesentaneam, pro tuendis iuribus suis allegare possent (n), vel si Princeps iam super constitutione novi cuiusdam regalis, *Statuum provincialium* populum repraesentantium consensum impetrasset, vel si res causam mere politicam concerneret, vel denique, si Subditi ius suum fundarent in consuetudine irrationabili, vti hoc re vera est, in exemplo de venditione aquarum Spadenfium supra allegato. Quod si enim iam iniquum est, si Princeps aquas salu-

D

tars

(n) A. G. Petermann de valore Possessorii summarissimi contra Principem S. R. G. I. regalia vindicantem a subdito instituti,

tares in loco ipso vendere vellet, uti hoc b. de LVDOLF, STRYKIVS et alii ll. cc. contendunt, et hanc ob rationem, ubique locorum, quo aquae salubres foeturiunt, cuicumque ad fontem proficiscenti, aqua gratis porrigitur, multo magis certe iniquum esset, si Suddini sese iniquo hoc modo ditescere vellent.

* * *

Sufficiant. Quae ad Vos potissimum scripsi, *Commilitones suavisissimi*, cum a SERENISSIMO CAROLO nostro, BRVNSVICENSIVM ET LVNEBVRGENSIVM DVCE, NVTRITORE almae nostrae *Iuliae Carolinae* MVNIFICENTISSIMO, DOMINO meo longe CLEMENTISSIMO, mihi iam dudum *gratiosissime* demandatae *Professionis iuridicae extraordinariae* causa, *Lectiones* per instans semestre hybernium habendae, a me essent indicandae, quo haberetis pignus meae erga Vos voluntatis. Si me tam felicem esse contigerit, ut vni alterique *Vestrum* lectionibus meis, in nupero Praelectionum Catalogo indicatis et propediem in tabula Academiae publica repetendis, possim inservire, omnem certe operam in eo collocabo, ut non inutiles ex mea institutione fructus percipiatis. Valet, meque in posterum amore *Vestro* amplecti non dedignemini. Scribebam in Academia Iulia Carolina. mens. Sept.

MDCCLXXIX.

Helmskdt, Diss., 1778-85

ULB Halle

3

005 356 695

1781-82 var.

1000

1729, 3

6/1

DE MANDATO S. C.

CONTRA

STATVM IMPERII

SVBDITIS IVRA PRISTINAE LIBERTATIS

SVB SPECIE REGALIVM

DETRAHENTEM

A CAMERA IMPERIALI

HAVD · DECERNENDO

SVB INITIVM LECTIONVM HYBERNARVM

A N. M D C C E X X I X

COMMENTATVR

IOANNES FRIDERICVS HAEBERLIN

IVR. D. ET P. P. E.

HELMSTADII

LITERIS VIDVAE B. P. D. SCHNORRII ACAD. TYPOGR.

